

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ΒΟΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ ΣΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Υποστρατήγου ε.α. Νικολάου Ζαρκάδα

29 Ιουλίου 1913. Η πρεσβευτική διάσκεψη των μεγάλων δυνάμεων του Λονδίνου ανακήρυξε την Αλβανία σε ανεξάρτητο κυρίαρχο κράτος, του οποίου τα χερσαία σύνορα θα καθόριζε διεθνής επιτροπή.

Η διεθνής αυτή επιτροπή με βασικό κριτήριο τη μητρική γλώσσα του κατοικούντος στην περιοχή πληθυσμού και τη γεωγραφική σύνθεσή του αποφάσισε και πρότεινε την σημερινή οριοθετική γραμμή μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας, με συνέπεια να αποστερήσει από την ελληνική επικράτεια τόσο την περιοχή μέχρι του ποταμού Σκούμπη (Γενούσου), ο οποίος διαιρεί την Αλβανία σε δύο εθνολογικά διακεκριμένα μέρη, δηλαδή την σημερινή Βόρεια Ήπειρο, όσον και τη νήσο Σάσωνα, η οποία είχε παραχωρηθεί στην Ελλάδα με την Συνθήκη της προσάρτησης των Ιονίων Νήσων (Λονδίνο, 29 Μαρτίου 1864).

Ο ελληνισμός της Βορείου Ηπείρου διαβλέποντας τη διαφαινόμενη σε βάρος του κατάφωρη αδικία από τους πρώτους μήνες του 1913 διακήρυττε την ελληνική του ταυτότητα και υπογράμμιζε την πραγματική του θέληση με το σύνθημα "**Ένωσις ή Θάνατος**".

Κατά την περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913 ο ελληνικός στρατός απελευθέρωσε και τη Βόρεια Ήπειρο και άνεμος αισιοδοξίας και ελευθερίας άρχισε να πνέει στην περιοχή. Η ελευθερία αυτή ήταν προσωρινή, δεδομένου ότι τους πρώτους μήνες του 1914 οι μεγάλες δυνάμεις επικαλούμενες τις διεθνείς συνθήκες του Λονδίνου, 30.05.1913 και των Αθηνών 14.11.1913 επιτακτικά απαίτησαν να αποχωρήσουν τα ελληνικά στρατεύματα μέχρι 31.03.1914 από τη Βόρεια Ήπειρο, την οποία παραχωρούσαν στο νεοσύστατο αλβανικό κράτος.

Μετά την δυσμενή αυτή εξέλιξη ο ελληνισμός της Βορείου Ηπείρου δεν είχε πια άλλη επιλογή, παρά μόνον μία και μοναδική, να πάρει την τύχη στα χέρια του.

Αυτό αποφάσισαν οι βορειοηπειρώτες και στις **17 Φεβρουαρίου 1914** ανακήρυξαν την Αυτόνομη Βορειοηπειρωτική Πολιτεία και ύψωσαν την σημαία της ανεξαρτησίας και όλη τη Βόρεια Ήπειρο συνέπαιρνε ένας ιερός ενθουσιασμός.

Η Ελληνική Κυβέρνηση, όπως ήταν αναμενόμενο, αποκήρυξε την

ενέργεια αυτή, αφού είχε υπογράψει τις συνθήκες, με τις οποίες καθορίζονταν τα σύνορα, δεν μπορούσε να ακυρώσει στην πράξη την υπογραφή της και να υποστηρίξει τον αυτονομιστικό αγώνα των βορειοηπειρωτών.

Ο αγώνας των βορειοηπειρωτών, παρά το κλίμα κατακραυγής από τον ξένο τύπο και την άδικη αντιμετώπιση από τα ευρωπαϊκά κράτη, στηρίχθηκε αρχικά στις δικές τους δυνάμεις και στην συνέχεια στην συμπαράσταση όλων των Ελλήνων. Ομόθυμη και συγκινητική ήταν η άμεση συμπαράσταση των αποδήμων και ευεργετών ηπειρωτών στις συγκλονιστικές προσπάθειες του βορειοηπειρωτικού ελληνισμού.

Οι σφοδρές συγκρούσεις σε όλη την περιοχή και οι αλληπάλληλες ελληνικές επιτυχίες είχαν ως αποτέλεσμα την προσωρινή κατάπαυση των εχθροπραξιών και την κήρυξη ανακωχής και τελικά κατέληξαν στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου της Κέρκυρας στις 17 Μαΐου 1914 με το οποίο κατοχυρώθηκαν το δικαίωμα στη γλώσσα, στη θρησκεία, στη διοίκηση και στην αποστολή βορειοηπειρωτών βουλευτών στην ελληνική βουλή.

Το Πρωτόκολλο της Κέρκυρας είναι το μοναδικό επίσημο έγγραφο, το οποίο αποδέχτηκαν τόσο η αλβανική πολιτική, όσο και οι μεγάλες δυνάμεις, με το οποίο αναγνωρίζονταν η Αυτονομία της Βορείου Ηπείρου και συγκεκριμένα των περιοχών Αργυροκάστρου και Κορυτσάς. Μεταξύ των άλλων προέβλεπε και την οργάνωση ειδικής χωροφυλακής αντιπροσωπευτικής και αναλογικής του θρησκευματος του πληθυσμού. Οι ορθόδοξες κοινότητες θα συνέχιζαν να καθοδηγούνται από τους πνευματικούς αρχηγούς τους και το Πατριαρχείο. Στα δικαστικά και διοικητικά όργανα και οι δύο γλώσσες θα είχαν ισότιμη παρουσία και συμμετοχή.

Τον Δεκέμβριο του 1914 δόθηκε από τους συμμάχους η άδεια στην Ελλάδα για την είσοδο του ελληνικού στρατού και την ανακατάληψη της Βορείου Ηπείρου, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό τον ξέφρενο ενθουσιασμό των βορειοηπειρωτών. Δυστυχώς όμως η παραμονή του ήταν βραχεία μέχρι το έτος 1916, δεδομένου ότι οι συμμαχίες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και ο εθνικός διχασμός, που σπάρασσε την Ελλάδα, στην εντολή αποχώρησης του ελληνικού στρατού από τη Β. Ήπειρο δεν προέβλεπε σθεναρή και αποφασιστική αντίδραση. Το αποτέλεσμα της αποχώρησης ήταν η κατάληψή της από στρατεύματα της Ιταλίας και της Γαλλίας.

Στην συνέχεια, στην πορεία του Βορειοηπειρωτικού, ακολούθησε στις **28 Μαΐου 1920** η υπογραφή μεταξύ των αντιπροσωπειών της Ελλάδας και της Αλβανίας του Πρωτοκόλλου της Καπεστίτσας, με το οποίου υποχρεούνταν να συμμορφωθούν με τις αποφάσεις της διάσκεψης της ειρήνης και των Παρισίων, με την οποία θα καθορίζονταν και η μελλοντική μεθοριακή γραμμή μεταξύ των δύο κρατών.

Τελικά, ο εδαφικός διακανονισμός καθορίστηκε με το Πρωτόκολλο της Φλωρεντίας, **27 Ιανουαρίου 1925**, το οποίο εγκρίθηκε και υπογράφηκε από τις μεγάλες δυνάμεις. Με τον αποφασισθέντα καθορισμό των συνόρων Ελλάδας και Αλβανίας έγινε κατάφωρη παραβίαση των αρχών του διεθνούς δικαίου εις βάρος του βορειοηπειρωτικού ελληνισμού, ο οποίος στην συνέχεια εγκαταλείφθηκε στο έλεος των θλιβερών συγκυριών και στις προσπάθειες του συστηματικού αφελληνισμού της περιοχής. Είναι η περίοδος κατά την οποία η Αλβανία επεδίωξε να επιβάλλει συνθήκες, οι οποίες σταδιακά θα οδηγούσαν τον ελληνισμό της Β. Ηπείρου στην απώλεια της εθνικής ελληνικής γλώσσας και συνείδησης με την απαγόρευση της διδασκαλίας της στα σχολεία της περιοχής.

Κατά την περίοδο του ελληνοϊταλικού πολέμου 1940-1941 ο ελληνικός στρατός για τρίτη φορά απελευθέρωσε την περιοχή της Β. Ηπείρου. Μετά όμως από τη γερμανική κατοχή της Ελλάδας και την αποχώρηση του ελληνικού στρατού νέες οδυνηρές περιπέτειες περίμεναν τον ελληνισμό της Β. Ηπείρου, ο οποίος σύσσωμος συμμετείχε ενεργά στο κίνημα της εθνικής αντίστασης κατά των κατακτητών στην κατεχόμενη Ελλάδα.

Από τα σπλάχνα του βορειοηπειρωτικού ελληνισμού γεννήθηκε κατά το έτος 1942 το Απελευθερωτικό Μέτωπο Βορείου Ηπείρου (ΜΑΒΗ), στις τάξεις του οποίου οι βορειοηπειρώτες αγωνίστηκαν εναντίον των κατακτητών και έγραψαν νέες ένδοξες σελίδες στην ιστορία του ελληνισμού.

Κατόπιν της παραπάνω περιγραφής καταδεικνύεται ότι η Β. Ήπειρος απελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό τρεις φορές, ήτοι Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913, Α' Παγκόσμιος Πόλεμος 1914-1916, Αλβανικό Έπος 1940-1941 και μια φορά με τον αγώνα των ίδιων των βορειοηπειρωτών το 1914, με αποτέλεσμα να κερδίσει κάποια προνόμια και μια περιορισμένη αυτονομία με το Πρωτόκολλο της Κέρκυρας.

Η Αλβανία υπήρξε πάντοτε εχθρός της Ελλάδας. Συνεργάστηκε με τις ιταλικές δυνάμεις κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ποτέ δεν έπαυσε να έχει ως απώτερο και μελλοντικό σκοπό την ίδρυση της "Μεγάλης Αλβανίας".

Πραγματικά είναι σκληρό για λαούς με έντονη την εθνική συνείδηση να ζουν αναγκαστικά μέσα στα όρια ενός ξένου και εχθρικού κράτους, το οποίο επί σειρά ετών τους μεταχειρίζεται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Όταν μάλιστα το κράτος αυτό επί σειρά ετών είναι φανερά εχθρικό προς την πραγματική Πατρίδα τους. Όταν οι λαοί αυτοί στο παρελθόν έχουν κατ' επανάληψη πολεμήσει και για μικρά χρονικά διαστήματα έχουν αναπνεύσει τον αέρα της ελευθερίας.

Οι κάτοικοι της Β. Ηπείρου έχουν την αυτή θρησκεία, την αυτή ιστορία, τα αυτά ήθη και έθιμα και είναι στενά συνδεδεμένοι με συγγενικούς δεσμούς με τους κατοίκους της μητέρας Ελλάδας. Ομιλούν την ίδια

γλώσσα και είναι Έλληνες από άποψη εθνικών αισθημάτων.

Η βάνουση αποκοπή το 1913 από τον εθνικό κορμό εμπόδισε τον ελληνισμό της Β. Ηπείρου να έχει την αυτή πρόοδο και εξέλιξη της υπόλοιπης Ελλάδας.

Παρά τις δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης, οι βορειοηπειρώτες συνεχίζουν να κρατούν πάντοτε άσβεστη τη φλόγα της ελπίδας για την εκπλήρωση των από αιώνος εθνικών τους πόθων.

Η προσπάθεια της Αλβανίας για το ξερίζωμα κάθε έννοιας εθνικής συνείδησης και διατήρησης της επαφής και σύνδεσης με οτιδήποτε ελληνικό ήταν και συνεχίζει να είναι έντονη και συστηματική.

Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα αλβανικά σχολεία περιορίστηκε στο ελάχιστο. Απαγορεύτηκε κάθε χριστιανική θρησκευτική δραστηριότητα προκειμένου να γκρεμιστεί το βάθρο επί του οποίου στηρίζεται η διατήρηση της εθνικής συνείδησης.

Σήμερα, που σε όλον τον κόσμο τα δικαιώματα των μειονοτήτων αντιμετωπίζονται θετικά και τυγχάνουν της διεθνούς αναγνώρισης και υποστήριξης, η Β. Ήπειρος συνεχίζει την μαρτυρική ιστορική πορεία της. Συναντά ανυπέβλητα εμπόδια στη λειτουργία ελληνικών σχολείων. Περιορίζονται σημαντικά οι πολιτικές και θρησκευτικές ελευθερίες των κατοίκων της.

Παρά τις αντιξοότητες και τους περιορισμούς οι Βορειοηπειρώτες, αυτοί οι υπερήφανοι και αδούλωτοι Έλληνες, προσπαθούν, επιδιώκουν και τα καταφέρουν να διατηρούν αναμμένο το καντήλι και ζωντανή τη φλόγα της εθνικής συνείδησης, της ελληνικής γλώσσας και της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης τους.

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2020

ΠΗΓΕΣ

- Σπ. Τζηρίτα, Σύγχρονα Προβλήματα.
- Κων. Βακαλόπουλου, Η Ιστορία της Ηπείρου.
- Περιοδικό Πόλεμος και Ιστορία.